

Beroeps- ziekten in cijfers 2022

Nederlands Centrum voor Beroepsziekten

Public and Occupational Health

Amsterdam UMC

Beroeps- ziekten in cijfers 2022

Nederlands Centrum voor Beroepsziekten

Public and Occupational Health

Amsterdam UMC

Voor- woord

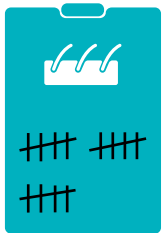
Beroepsziekten in Cijfers is opgesteld door het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB)/Public and Occupational Health, Amsterdam UMC – locatie AMC in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het doel is een overzicht te geven van het vóórkomen van beroepsziekten in Nederland in 2021 en de verdeling hiervan binnen sectoren en beroepen.

De doelgroepen van Beroepsziekten in Cijfers zijn organisaties en professionals die beleid en preventie op het gebied van beroepsziekten als aandachtsgebied hebben, zoals overheid, werkgevers- en werknemersorganisaties en instellingen voor arbodienstverlening en gezondheidszorg. Beroepsziekten in Cijfers is bruikbaar bij de risico-inventarisatie en -evaluatie (RIE) om na te gaan welke nadelige gezondheidseffecten door werk kunnen worden voorkómen. Nagegaan kan worden of de risicofactoren voor de gemelde beroepsziekten in branches en beroepen ook in Arbocatalogi, RIE's en bijbehorende plannen van aanpak zijn meegenomen.

Het NCvB werkt aan het verbeteren van de kwaliteit van activiteiten op het gebied van signalering, vaststelling, registratie en preventie van beroepsziekten door kennisverspreiding via internet (www.beroepsziekten.nl), helpdesk, publicaties, nieuwsbrieven, scholing, onderwijs en lezingen.

5. Huid- aandoeningen

Meldingen

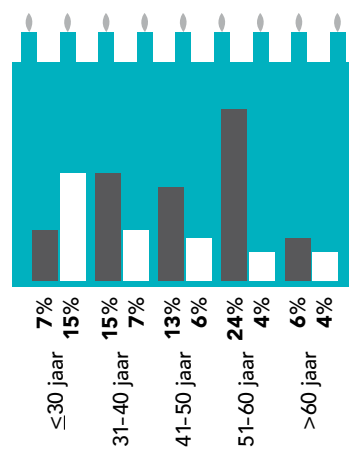
54 meldingen

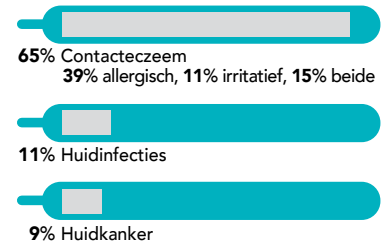
door 48 artsen

Leeftijd / Geslacht

■ Mannen □ Vrouwen

Diagnose

Risicofactoren

56% Chemische agentia

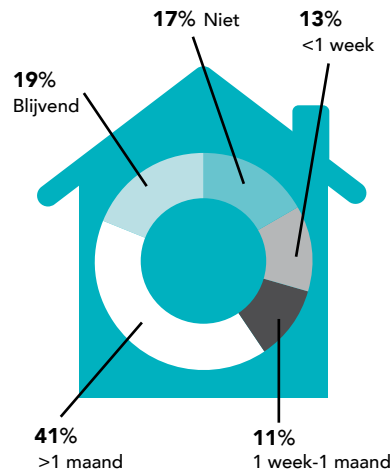

19% Fysische agentia

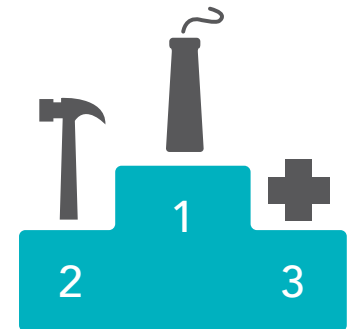

13% Biologische agentia

Arbeidsongeschiktheid

Sector

37% Industrie
17% Bouwnijverheid
15% Gezondheidszorg

In 2021 zijn 54 meldingen gedaan van beroepsziekten van de huid. De incidentie bedroeg 2 per 100.000 werknemersjaren. De meeste meldingen waren van een allergisch en/of irriterend contacteczeem. Allergieën voor conserveermiddelen, handschoenen (rubber) en metaalbewerkingsvloeistoffen zijn afgelopen jaar het meest gemeld. In systematisch literatuuronderzoek werden associaties aangetoond tussen contacteczeem en nat werk, metalen en metaaldampen. Tevens werd gevonden dat atopische dermatitis en respiratoire en mucosale atopie het risico op het ontwikkelen van contacteczeem verhoogden.

Het dragen van mondneusmaskers tegen het SARS-Cov-2 virus leidt regelmatig tot verergering van bestaande huidaandoeningen. Zelden is een allergie oorzaak van deze gelaatsklachten maar irritatie komt regelmatig voor.

5.1 Omschrijving en definitie van aandoeningen

Beroepsziekten op het gebied van de huidaandoeningen kunnen zijn:

- Contacteczeem dat ontstaat als gevolg van huidcontact met een stof. Het kan ontstaan door een allergie voor een bepaalde stof en/of door langdurige irritatie van de huid door één of meerdere stoffen. De verschijnselen zijn identiek voor beide vormen van eczeem: roodheid, jeuk, blaasjes, schilfering en kloven.
- Contacturticaria ofwel jeukbulten (netelroos, galbulten). Zij ontstaan na direct huidcontact met bepaalde stoffen. Soms gebeurt dat op basis van een allergie voor de stof, maar er kan ook een ander mechanisme aan ten grondslag liggen.
- Infecties van de huid
- Goedaardige huidgezwellen, bijvoorbeeld wratten, die kunnen ontstaan door contact met bepaalde virussen. Kwaadaardige huidgezwellen (huidkanker) kunnen het gevolg zijn van langdurige blootstelling aan ultraviolet licht, bijvoorbeeld bij mensen die veel in de buitenlucht werken.

5.2 Omvang van de problematiek

Meldingen door bedrijfsartsen

In 2021 zijn 54 meldingen gedaan van beroepsziekten van de huid. Dit is 2% van het totaal aantal meldingen (2.613, exclusief COVID-19 meldingen). De incidentie van beroepsziekten van de huid is 2 (95% BI: 1-3) per 100.000 werknemersjaren (in 2020 was de incidentie 1 per 100.000 werknemersjaren). De meerderheid van de meldingen betreft contacteczemen ontstaan door blootstelling op het werk (zie tabel 5.1). In de meeste gevallen was een allergie aantoonbaar (zie tabel 5.2). Bij allergisch contacteczeem blijkt iemand vaak meerdere allergieën te hebben. Deze kunnen deels relevant zijn voor de werksituatie maar ook deels voor de thuissituatie. Het is van belang om zorgvuldig de blootstelling zowel op het werk als in de privésituatie te onderzoeken op de gevonden allergieën (sensibilisaties).

De volgende beroepsallergenen zijn gemeld: conserveermiddelen als isothiazolinonen, formaldehyde en MDGN (methyl-dibromodglutaronitrile) (6); rubber(versnellings) (5) in handschoenen zowel in de zorg als ook bij analisten in industriële laboratoria en horeca; metaalbewerkingsvloeistoffen (4); planten en kruiden (3) in de glas- en tuinbouw en voedingsindustrie; isocyanaten (2) bij een productiemedewerker en een chemisch analist; acrylaten (2) bij een nagelstyliste en een procesoperator; vanadium als bestandsdeel van gereedschap (2) bij monteurs; lijm in de werkschoenen, en kobalt en chroom bij een schilder.

Tabel 5.1

Het aantal meldingen van huidaandoeningen verdeeld naar diagnose over 2017-2021

Diagnose	2017		2018		2019		2020		2021	
	N=103	%	N=77	%	N=122	%	N=77	%	N=54	%
Contacteczeem	77	74,8	56	72,7	86	70,5	63	81,8	35	64,8
Huidinfecties	19	18,4	10	13,0	13	10,7	5	6,5	6	11,1
Huidkanker	2	1,9	3	3,9	3	2,5	1	1,3	5	9,3
Urticaria	2	1,9	1	1,3	4	3,3	1	1,3	0	0,0
Overige aandoeningen	3	2,9	7	9,1	16	13,1	7	9,1	8	14,8

Tabel 5.2

Onderverdeling van meldingen van contacteczeem over 2017-2021

Diagnose	2017		2018		2019		2020		2021	
	N= 77	%	N=56	%	N=86	%	N=63	%	N=35	%
Allergisch contacteczeem	28	27,2	29	37,7	39	32,0	28	36,4	19	54,3
Irritatief contacteczeem	29	28,2	10	13,0	29	23,8	18	23,4	11	31,4
Combinatie irritatief en allergisch contacteczeem	20	19,4	17	22,1	18	14,8	17	22,1	5	14,3

De meest gemelde irritantia bij contacteczeem waren water (4), desinfectantia (3), mondneusmaskers (2), steenwol (2) en metaalbewerkingsvloeistoffen (2).

Er zijn minder meldingen gedaan van irritatief contacteczeem dan van allergisch contacteczeem hoewel uit de literatuur blijkt dat irritatief contacteczeem veel meer voorkomt (NVAB Richtlijn contacteczeem).²⁶ Gaan eczeemklachten met algemene adviezen niet over dan is het van belang om uit te laten zoeken of allergieën een rol spelen. In veel gevallen zal hiervoor een verwijzing naar een expertisecentrum noodzakelijk zijn aangezien een algemeen dermatoloog zelden testen uitvoert met producten van de werkplek. Bij een allergie zal ieder contact met het allergeen het contacteczeem weer doen opvlammen. Dan zijn andere oplossingen nodig, aan de hand van de arbeidshygiënische strategie.

In 2021 zijn zes huidinfecties gemeld: tweemaal schurft/scabiës in een verpleeghuis en na contact met een arrestant, en viermaal een bacteriële ontsteking na verwonding in de groensector, na schoonmaken van een aquarium, en na een ongeluk op een bouwplaats.

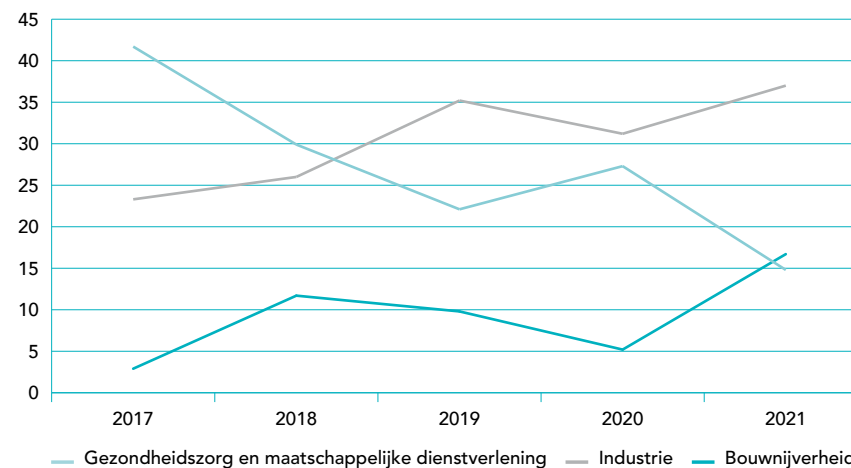
Er zijn vijf huidkankers gemeld: drie melanomen, een plaveiselcarcinoom en een basaalcelcarcinoom. Alle werknemers waren buitenwerkers en in hoge mate blootgesteld aan de zon.

Daarnaast zijn gemeld: een allergische reactie op silanen; ernstige complicaties na een brandwond door huidcontact met een agressief schoonmaakmiddel; psoriasis door wrijving; acne en rosacea onder mondneusmaskers; een sinus pilonidalis bij een heftruckchauffeur; perniones/winterhanden bij een koude/vochtige werkomgeving en alopecia areata/kaalheid bij pestgedrag.

De meeste meldingen van de huidaandoeningen komen uit de industrie, gevolgd door de bouw en de gezondheidszorg (zie figuur 5.1 en tabel 5.3).

Figuur 5.1

Percentage van huidaandoeningen voor de top 3 economische sector over 2017-2021

Tabel 5.3

Het aantal meldingen van huidaandoeningen verdeeld naar economische hoofdsectoren in 2021

Economische (hoofd)sectie	N=54	%
Industrie	20	37,0
Bouwnijverheid	9	16,7
Gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	8	14,8
Horeca, accommodatie en catering	5	9,3
Landbouw, bosbouw en visserij	3	5,6
Overig	9	16,7

Er werden bijna twee keer zoveel meldingen gedaan voor mannen (n=35) vergeleken met vrouwen (n=19). Bij de mannen was de leeftijdsklasse 51-60 jaar het meest vertegenwoordigd, gevolgd door 31-40 jaar. Bij de vrouwen was dat 21-30 jaar. Bij 28 werknemers werd tijdelijke arbeidsongeschiktheid gemeld, bij 10 blijvende en bij 15 helemaal geen arbeidsongeschiktheid.

Helpdesk vragen

In 2021 zijn 17 helpdesk vragen en enkele 'Bel-me-terug' vragen gesteld, voornamelijk door bedrijfsartsen. De vragen gingen over beroepsgerelateerde huid- en allergieklachten, hoe deze te onderzoeken en hoe interventies te plegen op de werkvloer. Veel vragen gingen over huidklachten naar aanleiding van het intensieve mondneusmaskergebruik tijdens de COVID-19 pandemie.

Arbo Expert Groep Dermatologie (AEGD) en het Academisch Kenniscentrum Klinische Arbeidsgeneeskunde Long- en Huidaandoeningen

De AEGD bestaat uit arbeidsgeneeskundige expertisecentra dermatologie, te weten de Polikliniek Mens en Arbeid (PMA), de afdelingen arbeidsdermatologie van het UMCG en het Erasmus MC en het Centrum voor Huid en Arbeid te Arnhem. Tweemaal per jaar overlegt de AEGD over richtlijnen, trends en casuïstiek. In 2021 hebben deze bijeenkomsten geen doorgang kunnen vinden vanwege de Corona pandemie.

De PMA werkt voor huidaandoeningen samen met het ArbeidsDermatologisch Centrum (ADC), beiden zijn inmiddels onderdeel van het van het Amsterdam UMC en bevinden zich op locatie AMC.

Om tegemoet te komen aan de vraag voor expertise op het gebied van beroepsgerelateerde aandoeningen is in 2020 het Academisch Kenniscentrum Klinische Arbeidsgeneeskunde Long- en Huidaandoeningen opgericht in het Amsterdam UMC. Hiervan maken deel uit de Polikliniek Mens en Arbeid (PMA), het ArbeidsDermatologisch centrum (ADC) en de afdeling longziekten Amsterdam UMC.

5.3 Wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen

Werkgerelateerde en persoonlijke risicofactoren voor het ontwikkelen van contacteczeem

Schutte et al. hebben een systematisch literatuuronderzoek uitgevoerd om werkgerelateerde en persoonlijke risicofactoren voor het ontwikkelen van contacteczeem te identificeren en de associatie met deze veel voorkomende beroepsziekte te beoordelen. Een systematische review van de literatuur van 1990 tot 2 juni 2020 werd uitgevoerd met behulp van

Slijmvliesklachten en galbulten bij contact met insecten

Een werknemer van een bedrijf waar insecten worden gekweekt, krijgt hooikoortsachtige klachten (kriebel ogen, rode ogen, niezen, loopneus) en rode, kriebelende, kleine, brandnetelachtige, bultjes op de huid. Deze geven twee tot drie dagen last. Hij is verantwoordelijk voor de mottenkweek. Als bescherming gebruikt hij een halfgelaatsmasker als hij met de motten bezig is. Collega's die de gehele dag tussen de motten werken, hebben een volgelaatsmasker. Als hij het masker afzet, krijgt de werknemer bovengenoemde klachten. Per dag loopt hij ongeveer een uur tussen de motten. Hij heeft alleen last bij volwassen motten, als ze verpopt zijn. Van de larven heeft hij geen last. Hij is bekend met hooikoorts.

Met allergologisch onderzoek, specifieke priktesten met het lijfje en de vleugels van de mot en met het voer voor de motten, wordt een allergie voor de motten aangetoond. Dit verklaart zijn hooikoortsachtige klachten en urticariële klachten (galbulten) bij blootstelling. Bij een allergie dient blootstelling te worden vermeden. Van belang is dat deze werknemer net als zijn collega's bij het werken met motten een volgelaatsmasker gaat gebruiken alsmede bedekkende kleding. Daarbij moet er worden opgelet dat er geen lekkage van masker of kleding is. Op proef kunnen ook systemisch werkende antihistaminica bij incidentiele blootstellingen worden gebruikt.

de databases Medline en Embase. Prospectieve cohort- en case-control studies werden opgenomen en waar mogelijk werden meta-analyses uitgevoerd. De kwaliteit van bewijs werd beoordeeld met behulp van de Grading of Recommendations, Assessment, Development and Evaluation (GRADE). Negenentwintig artikelen werden geïdentificeerd, bestaande uit 26 studiepopulaties met in totaal 846.209 deelnemers die 52 risicofactoren voor contacteczeem onderzochten. Meta-analyses brachten bewijs van lage kwaliteit aan het licht voor associaties tussen contacteczeem en nat werk, metalen en metaaldampen. Er werd hoogwaardig bewijs gevonden dat atopische dermatitis en respiratoire en mucosale atopie het risico op het ontwikkelen van contacteczeem verhogen. Samenvattend werden verschillende werkgerelateerde en persoonlijke risicofactoren geassocieerd met het ontstaan van contacteczeem geïdentificeerd. Het is van belang om bij de diagnostiek, interventie en preventie van contacteczeem zowel de werkgebonden als de persoonlijke risicofactoren te betrekken.²⁷

Allergisch voor de werkkleding?

Een uniform of werkkleding is in veel beroepen verplicht. Denk hierbij aan de geüniformeerde beroepen zoals politie en defensie maar ook aan de zorg, industrie en detailhandel. Het verplichte tenue is vaak anders dan de kleding die de werkende privé draagt, zowel qua model, kleur als materiaal. Het komt met regelmaat voor dat gezondheidsklachten, vaak huidaandoeningen, worden toegeschreven aan deze verplichte kleding. Bedrijfsartsen hebben bij het NCvB de laatste jaren 24 meldingen gedaan van contacteczeem veroorzaakt door het dragen van beroepskleding. Aan de hand van het zes-stappenplan van het NCvB kan onderzoek plaatsvinden. Stap 1 is een juiste medische diagnose. Bij verdenking op allergisch contacteczeem is uitgebreid contactallergologisch onderzoek geïndiceerd met een aangevulde Europese standaardreeks van het Amsterdam UMC, in totaal zo'n 60 stoffen. Afhankelijk van het verhaal worden reeksen, zoals parfumreeks, kleurstoffenreeks en rubberreeks, toegevoegd, en stukjes van de verdachte kleding geprepareerd en getest op de huid. Op het etiket van de kleding staan de hoofdbestanddelen. Helaas is de fabrikant niet verplicht om alle stoffen te vermelden die aan kleding toegevoegd worden. Nieuwe kleding is frequent behandeld met formaldehyde en aanverwante stoffen om kreuk te verminderen. Bedrijfskleding wordt vaak via de werkgever gewassen met blootstelling aan verschillende allergenen tot gevolg. Allergisch contacteczeem wordt met name veroorzaakt door kleurstof en/of producten die de stof bestendig maken (kwaliteitsverbeters) zoals formaldehyde hars. Andere toevoegingen (zoals rubber, metalen, biocides, weekmakers) zijn minder vaak de oorzaak van de huidklachten. Uitgebreid testen heeft als doel een compleet beeld te krijgen van de allergieën van de patiënt. Het komt regelmatig voor dat de oorzaak toch een andere blijkt te zijn dan verwacht. Een allergie voor producten in de privé-omgeving verklaart frequent de klachten. Soms is geheel andere problematiek aan de orde. Niet altijd is allergisch contacteczeem de diagnose. Schimmels, zoals pityriasis versicolor of tinea corporis, drukurticaria en dermatografie kunnen ook verklarende diagnoses zijn voor de huidaandoeningen.^{28, 29}

Huidklachten bij mondneusmaskers

Mondneusmaskers worden tegenwoordig vaker, langer en door meer mensen gedragen ter voorkoming van virusoverdracht van met name het SARS-CoV-2 virus dat COVID-19 kan veroorzaken. De mondneusmaskers worden geproduceerd door verschillende fabrikanten wereldwijd. Met name mensen met een gevoelige huid of bestaande huidaandoeningen kunnen huidklachten ondervinden van mondneusmaskers. Vaak wordt aan een allergie gedacht voor een bestanddeel van het masker. Eigenlijk wordt deze zelden aangetoond. In het buitenland zijn een allergie voor de rubberelastiekjes en voor nikkel in de neusklem beschreven. De klachten zijn echter veelal te wijten aan (verergering van) bestaande huidklachten

zoals eczeem, dermatitis perioralis, acné, rosacea en aan druk en irritatie. Risicofactoren voor de huidklachten zijn de hogere temperatuur, wrijving en vocht van de ademhaling. Het masker dient zorgvuldig te worden geplaatst om drukplekken te voorkomen. Silicone tape kan worden gebruikt ter bescherming van de huid op drukplekken. Advies is om de huid zo nodig met therapeutische zalven te behandelen en in ieder geval goed te verzorgen met neutrale zalven. Hierbij dient te worden opgepast voor zalven met allerlei toevoegingen zoals parfums waarvoor wel degelijk een allergie kan worden ontwikkeld.^{30, 31}

5.4 Conclusies

- ▶ **Allergisch contacteczeem blijft meest gemelde beroepsziekte van de huid**
De meerderheid van de meldingen (65%) betreft contacteczemen ontstaan door blootstelling op het werk. In de meeste gevallen was een allergie aantoonbaar.
- ▶ **Onderzoek naar beroepsallergenen vergt maatwerk gericht op de specifieke blootstelling in het werk**
Bij onderzoek naar allergenen op de werkplek dient specifiek met deze allergenen te worden getest en zo nodig met (verdunde/geprepareerde) producten van de werkplek. Hiervoor is een verwijzing naar een expertisecentrum nodig.
- ▶ **Neem ook allergenen in de privéomgeving mee**
Niet zelden zijn ook allergenen in de privéomgeving verantwoordelijk voor de gezondheidsklachten. Verschillende werkgerelateerde en persoonlijke risicofactoren worden geassocieerd met het ontstaan van contacteczeem. Het is van belang om bij de diagnostiek, interventie en preventie van contacteczeem zowel de werkgebonden als de persoonlijke risicofactoren te betrekken.
- ▶ **Mondneusmaskers kunnen bestaande huidaandoeningen van het gelaat verergeren**
Bij huidklachten na het dragen van mondneusmaskers wordt vaak aan een allergie gedacht voor een bestanddeel van het masker. Eigenlijk wordt deze zelden aangetoond. De klachten zijn veelal te wijten aan (verergering van) bestaande huidklachten zoals eczeem, dermatitis perioralis, acné, rosacea en aan druk en irritatie.

Auteurs

Henk van der Molen
Paul Kuijer
Gerda de Groene
Bas Sorgdrager
Jaap Maas
Teus Brand
Herman Bartstra
Willem Pieter Piebenga
Sietske Tamminga
Marijke Schutte

Statistiek

Marijke Schutte
Steven Visser

Literatuur

Joost Daams

Eindredactie

Henk van der Molen
Steven Visser
Marijke Schutte
Sietske Tamminga

Ontwerp

Stroomberg

Omslagbeeld

Tara Moore (Getty images)

Dtp

De vliegende kiep

Druk

Jos Morree Fine Books/
Wilco Art Books

© 2022, Nederlands Centrum voor
Beroepsziekten
Public and Occupational Health,
Amsterdam UMC, juni 2022

www.beroepsziekten.nl

ISBN 978 94 91043 23 9

Beroepsziekten in cijfers geeft een overzicht van het vóórkomen en de verspreiding van beroepsziekten binnen sectoren en beroepen in Nederland. Naast statistische gegevens worden wetenschappelijke en maatschappelijke ontwikkelingen rond de verschillende categorieën beroepsziekten beschreven. De informatie is gericht op de overheid, werkgevers en werknemers, en instellingen voor arbodienstverlening en gezondheidszorg.

Beroepsziekten in cijfers 2022 is te downloaden van www.beroepsziekten.nl